

Полетай Олена

<https://orcid.org/0000-0002-6966-0205>

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології і методики технологічної освіти,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: elena-poletaj@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

У статті розглянуто вплив навчальної педагогічної практики на формування загальних компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальностей «Середня освіта (Технології)», «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Проаналізовані загальні компетентності вказаних спеціальностей, а саме: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; цінування та повага різноманітності та мультикультурності та їх складові вміння. Визначена роль навчальної педагогічної практики у формуванні майбутніх педагогів як професійно компетентних фахівців та гармонійно розвинутих особистостей.

Актуальність проблеми дослідження зумовлена необхідністю забезпечення здобувачів вищої освіти фундаментальною теоретичною та практичною підготовкою в процесі навчальної педагогічної практики, що сприяє формуванню загальних компетентностей щодо виконання професійних завдань й обов'язків науково-дослідницького характеру у сфері освіти та забезпечує підготовку конкурентоспроможних, висококваліфікованих фахівців за відповідними спеціалізаціями.

Метою статті є дослідження впливу навчальної педагогічної практики на формування загальних компетентностей здобувачів вищої освіти спеціальностей «Середня освіта (Технології)» та «Професійна освіта (за спеціалізаціями)».

Методологія роботи: системний теоретичний аналіз наукової, законодавчо-нормативної, навчально-методичної літератури та публікацій; узагальнення результатів спостережень та власного практичного досвіду керівництва навчальною педагогічною практикою.

Наукова новизна: Уточнено та узагальнено інформацію щодо впливу навчальної педагогічної практики на формування загальних компетентностей у здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: педагог, вчитель, здобувач вищої освіти, заклади освіти, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, загальні компетентності, вміння, здатності, цифрові технології, інклюзивне освітнє середовище, архітектурна доступність.

Поняття «компетентність» має багато визначень. У словнику іншомовних слів маємо таке визначення: компетентність – поінформованість, обізнаність, авторитетність [11]. Міжнародна комісія Ради Європи компетентність визначає як загальні (або ключові), вміння, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, крос-навчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання [12]. Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнень та освіти, компетентність розглядається як здатність ефективно здійснювати діяльність, виконувати завдання або професійні обов'язки. Вона охоплює сукупність знань, умінь, навичок і ставлень, що забезпечують результативну діяльність особистості відповідно до визначених стандартів у певній професійній сфері [12]. Компетентність характеризується як «оволодіння людиною відповідною компетенцією, що передбачає її особистісне ставлення до неї і предмету діяльності» або ж як «особистісна якість (сукупність якостей) і мінімальний досвід щодо діяльності в заданій сфері», запропоноване А. Хуторським [4]. Науковці, О. Дубасенюк, Н. Сидорчук, пояснюють «компетентність як складну інтегральну характеристику особистості», деталізуючи її через «здатність вирішувати проблеми і типові завдання, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду відповідно до засвоєної системи цінностей» [4]. Татур Ю визначає «компетентність – як інтегральну властивість особистості, що характеризує її прагнення і здатність (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості та ін.) для успішної діяльності в певній галузі» [4]. «Компетентність – це інтегративне утворення особистості, що інтегрує в собі знання, уміння, навички, досвід і особистісні властивості, які обумовлюють прагнення, здатність і готовність розв'язувати проблеми і завдання, що виникають в реальних життєвих ситуаціях, усвідомлюючи при цьому значущість предмету і результату діяльності» [4]. Науковець Марущак О. у своєму дослідженні щодо визначення поняття «компетентність» прийшла висновку, що поняття компетентності розглядається науковцями по-різному, і серед всіх тлумачень вона виділила такі: «поінформованість, обізнаність, авторитетність; інтегрована (загальна) здатність особистості успішно (кваліфіковано) здійснювати діяльність;

готовність до діяльності; особистісна якість (сукупність якостей); володіння людиною відповідною компетенцією; інтегральна властивість особистості; поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-ціннісного ставлення та рефлексії; результативно-діяльнісна характеристика освіти; освітні результати тощо. Неодмінними компонентами компетентності визначаються знання, уміння, навички, досвід, особистісні цінності й ставлення до діяльності в певній галузі» [4].

Практична підготовка здобувачів вищої освіти передбачена Законом України «Про вищу освіту» [1], «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» [2], затвердженим наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93 та «Положенням про організацію та проведення практики студентів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» [3]. Відповідно до цих документів, практична підготовка є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми та спрямована на набуття здобувачами професійних умінь і навичок.

Навчальна педагогічна практика є важливим складником освітнього процесу, що забезпечує послідовність і безперервність формування практичних умінь. Вона сприяє закріпленню теоретичних знань, набуттю досвіду педагогічної діяльності та розвитку професійних компетентностей. У період практики здобувачі освіти ознайомлюються з сучасним станом освітнього процесу в закладах середньої освіти та закладах професійної (професійно-технічної) освіти, спостерігають і аналізують різні аспекти педагогічної діяльності [5, 6].

Здобувачі вищої освіти спеціальності «Професійна освіта (Цифрові технології)» у 2026 році вперше проходилимуть навчальну педагогічну практику, що зумовлює необхідність чіткого визначення її змісту, зокрема видів діяльності, які мають аналізуватися, спостерігатися та відтворюватися з метою підвищення рівня сформованості загальних компетентностей. Водночас для інших спеціальностей у закладі вищої освіти вже функціонують програми та плани практичної підготовки, які щорічно оновлюються відповідно до освітніх потреб здобувачів освіти та актуальних вимог сучасного ринку праці. Завдання практики сформульовано таким чином, щоб забезпечити розвиток загальних компетентностей, зокрема: формування професійно значущих якостей особистості учителя, педагога та потреби в педагогічній самоосвіті; розвиток стійкого інтересу до професії; закріплення та поглиблення психолого-педагогічних і спеціальних знань у процесі їх застосування; формування професійних умінь і навичок; розвиток творчого й дослідницького підходу до педагогічної діяльності; ознайомлення з сучасним станом освіти та передовим педагогічним досвідом; вивчення стану інклюзивної освіти у закладах освіти [5].

Навчальна педагогічна практика проводиться у VI семестрі впродовж чотирьох тижнів із відривом від навчання. Програма практики поділена на сім змістових модулів, а саме: змістовий модуль 1 – Організаційна робота; змістовий модуль 2 – Навчальна робота; змістовий модуль 3 – Виховна та профорієнтаційна робота; змістовий модуль 4 – Дослідницька робота; змістовий модуль 5 – Методична робота; змістовий модуль 6 – Інклюзивна освіта; змістовий модуль 7 – Підготовка та захист звітної документації. Тобто, по кожному окремому виду діяльності є чітко прописані завдання, очікування та звітна документація. У процесі проходження практики здобувачі вищої освіти ознайомлюються з організацією освітнього процесу в закладі освіти, аналізують проведення уроків вчителем трудового навчання, занять з інформатики та виробничого навчання, а також інших дисциплін, здійснюють психолого-педагогічне дослідження обраного учня, вивчають стан інклюзивної освіти та організовують власну самоосвіту. Обов'язково вони проводять виховні заходи, профорієнтаційну роботу, урок з трудового навчання, заняття з інформатики та заняття з виробничого навчання відповідно спеціалізації [5].

Завдяки проходженню навчальної педагогічної практики у здобувачів освіти формуються компетентності необхідні у майбутній професійній діяльності, а саме здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність приймати обґрунтовані рішення; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; цінування та повага різноманітності та мультикультурності [7; 8; 9; 10].

На часі важливою складовою формування майбутнього фахівця є здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. Дана компетенція передбачає не тільки знання теорії (правила, орфографія, пунктуація, стилістика, тощо), а й використання української мови у різних галузях життєдіяльності. Під час практики робимо наголос на те, що спілкування в закладах освіти та підготовка звітної документації робиться тільки українською мовою. Для розвитку вміння усного мовлення рекомендуємо студенту проводити виховну, навчальну та методичну роботу після спілкування з адміністрацією закладу освіти, вчителями, майстрами виробничого навчання та учнями, щоб через діалог, зрозуміле висловлювання своєї мети щодо практики, мати чіткий план наступних дій. Саме в такій взаємодії здобувач освіти навчається не тільки говорити, а й слухати та розуміти сказане іншими. Також, дана компетентність, передбачає ситуативну адаптивність, щоб згідно ситуації змінювати розмову від невимушеної до офіційної. Здобувачі вищої освіти повинні ознайомитися із робочою документацією класного керівника, вчителя трудового навчання, інформатики і майстра виробничого навчання для розуміння офіційно-ділового тексту і поповнення словникового запасу додатковою науковою термінологією. Важливість зазначеної компетентності ще й в тому, що завдяки мові студент соціалізується, може висловити свою громадянську позицію, бути успішним у навчанні, культурно самовиражатися і розуміти національну ідентичність. Саме це він апробує під час спілкування із учнівським самоврядуванням. Тобто, практика сприяє збагаченню

лексичного запасу, вміню словесно висловлювати свою позицію, вміню організовувати та підтримувати комунікацію з іншими, а головне говорити українською мовою.

Наступна компетентність – це здатність приймати обґрунтовані рішення, тобто перетворювати знання на практичні виважені дії. Практика підтверджує мотивацію навчання здобувача освіти, бо саме в таких реальних умовах можливо побачити, як знання мають практичне застосування. Пропонуємо для цього співпрацю з класним керівником, допомога у організаційних та виховних моментах щодо класу, групи, а саме нестандартні ситуації, складнощі у відносинах між учнями, прояви булінгу, несприймання учнів з особливими потребами, тощо. В нагоді стають знання з психології, педагогіки, методики виховної роботи і саме вони допоможуть прийняти виважене рішення. Тому складові цієї компетентності є важливими у професійному становленні майбутнього вчителя, педагога. Перша складова – аналіз інформації (моніторинг та вивчення); друга – критичне мислення, виділення важливого і ключового, наслідки і очікування; третє – власний досвід, знання та набуті навички, що можливо застосовувати або трансформувати у змінених умовах; четверте – прогнозування та усвідомлення наслідків (як позитивного, так і негативного характеру); п'яте – відповідальність і розуміння, що готовий відповідати за результат. Ось тому, саме під час практики здобувач вищої освіти може порадитися з більш досвідченими наставниками (вчитель майстер, методист та інші) для прийняття остаточного рішення і це буде свідомий виважений крок, що забезпечує розуміння практичності знань, впевненості в собі і формуванні професійних компетенцій.

Інформаційно-комунікаційна компетентність це є виклик суспільства, вимога технічного прогресу і ринку праці, щодо професійного формування майбутнього фахівця. Швидкий розвиток техніки і нові умови роботи, потребують нових підходів і рішень. Дистанційна освіта ввійшла в наше життя раптово і вкоренилася як варіант отримання освіти, а це потребувало розвитку багатьох вмінь, що є складовими зазначеної компетентності. Технічне вміння, передбачає роботу на різних пристроях з операційними системами і з програмним забезпеченням. Інформаційна грамотність – це вміння знайти потрібну інформацію, проаналізувати її і застосовувати у роботі. Вміння взаємодіяти спонукає до спілкування, обміну інформацією, створення співпраці на різних платформах ZOOM, Google Meet, Class Room та інші. Такий досвід роботи під час практики отримують здобувачі освіти, бо як правило у закладах освіти, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти змішана форма навчання: один тиждень дистанційно, інший – офлайн. Актуальні на сьогодні вміння пов'язані з безпекою і етикою спілкування та вміння критичного мислення, що передбачає знання правил безпеки в інтернет-просторі, захист персональних даних, запобігання інтернет-булінгу і аналіз даних на вірогідність та достовірність у прийнятті рішення. Всі ці вміння дають можливість критично оцінювати власну підготовку і покращувати, підвищувати свою обізнаність у різних сферах діяльності із застосуванням цифрових технологій.

Компетентність – це здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, це про вміння навчатися впродовж всього життя. Практика показує реальність даного вміння тому, що здобувач освіти навчається у своїх наставників і наставники навчаються у практикантів. Вміння, що передбачає зазначена компетентність: вміння працювати із джерелами, відокремлювати непотрібне і як наслідок швидко схоплювати суть; вміння організувати власну самоосвіту, щоб досягати поставлених результатів; вміння критично мислити, щоб нові знання були достовірними і практичними; вміння змінюватися та адаптуватися до нових вимог часу; вміння до постійного вдосконалення на рівні усвідомленої потреби (мотивації). Навчальна педагогічна практика здобувачу вищої освіти показує його реальний стан готовності до майбутньої професії, саме це і спонукає в подальшому організовувати власний розвиток щоб відповідати запитам нової української школи.

Важлива компетентність з точки зору гуманності – це здатність цінування та поваги різноманітності та мультикультурності. Сутність даної компетентності в тому, що спілкування, взаємодія з різними представниками нашої країни та інших країн, які мають різне етнічне, релігійне, соціальне походження, і як наслідок повага та розуміння важливості кожного, його цінності і відмінностей. Таке вміння як цінування та повага до різноманітності характеризується повагою до культури інших національних представників, шануванням їх традицій, визнанням рівної гідності і підтримкою в групі, в колективі. Вміння співпереживати та вміння налагоджувати взаємодію виражається через розуміння і прийняття ситуації по-іншому, як сприймає і бачить її друга людина, поважати її вірування, підтримувати спілкування, уникати непорозумінь. Розвиток зазначеної компетентності забезпечує здобувачам освіти працювати у командах де є представники різних національностей, формує толерантність, попередження конфліктних ситуацій і їх профілактика і сприяє взаємодії та інтегруванню в інші культури, зберігаючи зв'язок із власною культурою. Наступна складова зазначеної компетентності – вміння адаптуватися і вміння створити інклюзивне освітнє середовище, виявляється через пристосування до нових умов, відповідну зміну яку потребують ці умови, повага до людей з відмінностями. Завдання практики також передбачають зазначений напрямок розвитку вмінь, а саме: дослідження готовності закладу освіти до роботи з учнями з особливими освітніми потребами, дослідження архітектурної доступності закладу, облаштування ресурсної кімнати та медіатеки.

Висновки. Таким чином, навчальна педагогічна практика не тільки закріплює набуті під час навчання теоретичні знання і сприяє формуванню практичних навичок, а і розвиває загальні компетентності, які потрібні для майбутньої професійної діяльності та гармонійного розвитку особистості. Практику розглядаємо як практичний етап формування майбутнього педагога і тому саме під час практики здобувач освіти може розібратися в своїх очікуваннях і співставити до своїх можливостей, щоб вчасно зробити якісні зміни у своїй підготовці.

References

1. Закон України «Про вищу освіту». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Дата звернення 13.05.2026)
Zakon Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»]. Verkhovna Rada Ukrayiny. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
2. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженим наказом Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 р. № 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text> (Дата звернення: 13.05.2026)
Polozhennya pro provedennya praktyky studentiv vyshchych navchal'nykh zakladiv Ukrayiny, zatverdzenym nakazom Ministerstva osvity Ukrayiny vid 8 kvitnya 1993 r. № 93 [Regulations on the practice of students of higher educational institutions of Ukraine, approved by order of the Ministry of Education of Ukraine] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text> [in Ukrainian].
3. Положення про організацію та проведення практики студентів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. URL: <https://drive.google.com/file/d/1almSXIVixbnTP6sTmktlEcYiJDkmzbHg/view> (Дата звернення: 13.05.2026)
Polozhennya pro orhanizatsiyu ta provedennya praktyky studentiv Natsional'noho universytetu «Chernihivs'kyu kolehium» imeni T. H. Shevchenka [Regulations on the organization and conduct of internships for students of the T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Collegium»]. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1almSXIVixbnTP6sTmktlEcYiJDkmzbHg/view> [in Ukrainian].
4. Марущак О. М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка: [наук.-метод. журнал]*. 2016. № 11. С. 97–108.
Marushchak, O. M. (2016). Poniattia kompetentnosti u pedahohichnii diialnosti [The concept of competence in pedagogical activity]. *Kreatyvna pedahohika – Creative Pedagogy*. 11. 97–108. [in Ukrainian].
5. Полетай О. М. Навчальна (педагогічна) практика: Методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти III курсу та I курсу на базі ступеня вищої освіти молодший бакалавр (спеціаліст) спеціальності 015 – Професійна освіта. спеціалізація 015.37 – Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), спеціалізація 015.38 – Професійна освіта (Транспорт). Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2025. 80 с.
Poletay, O. M. (2025). Navchal'na (pedahohichna) praktyka [Educational (pedagogical) practice]: Metodychni rekomendatsiyi dlya zdobuvachiv pershoho (bakalavrs'koho) rivnya vyshchoyi osvity III kursu ta I kursu na bazi stupenya vyshchoyi osvity molodshyy bakalavr (spetsialist) spetsial'nosti 015 – Profesiyna osvita. spetsializatsiya 015.37 – Profesiyna osvita (Ahrarne vyrobnytstvo, pererobka sil's'kohospodars'koyi produktsiyi ta kharchovi tekhnolohiyi), spetsializatsiya 015.38 – Profesiyna osvita (Transport). Chernihiv, Ukraine. 80. [in Ukrainian].
6. Полетай О. М., Полетай В. М., Полетай А. В. Педагогічна практика як засіб підготовки майбутнього вчителя трудового навчання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. Вип 151. Чернігів, 2018. С. 271–274.
Poletay, O. M., Poletay, V. M., Poletay, A. V. (2018). Pedahohichna praktyka yak zasib pidhotovky maybutn'oho vchytelya trudovoho navchannya [Pedagogical practice as a means of training a future teacher of labor training]. *Visnyk Chernihivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky – Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences*. Vyp 151. Chernihiv, Ukraine. 271–274. [in Ukrainian].
7. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Трудове навчання та технології)». Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Чернігів, 2020. URL: <https://drive.google.com/file/d/1Cy10jDKqDNB7ux-Qa7nSN8V-oW33WsgW/view> (Дата звернення: 13.05.2026).
Osvitn'o-profesiyna prohrama «Serednya osvita (Trudove navchannya ta tekhnolohiyi)». Haluz' znan' 01 Osvita/Pedahohika [Educational and professional program «Secondary education (Work-related training and technologies)». Field of knowledge 01 Education/ Pedagogy]. 2020. Chernihiv, Ukraine. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1Cy10jDKqDNB7ux-Qa7nSN8V-oW33WsgW/view> [in Ukrainian].
8. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Харчові технології)». Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Чернігів, 2024. URL: <https://drive.google.com/file/d/1NZCBa8Meg1QPEnd2inD4wH24rqMNx5E4/view> (Дата звернення: 13.05.2026)
Osvitn'o-profesiyna prohrama «Profesiyna osvita (Kharchovi tekhnolohiyi)». Haluz' znan' 01 Osvita/Pedahohika [Educational and professional program «Vocational education (Food technologies)». Field of knowledge 01 Education/ Pedagogy]. 2024. Chernihiv, Ukraine. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1NZCBa8Meg1QPEnd2inD4wH24rqMNx5E4/view> [in Ukrainian].
9. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Цифрові технології)». Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка. Чернігів, 2024. URL: <https://drive.google.com/file/d/1m9qLo8GKfzUaQnAP576SC1jiHwZYekaU/view> (Дата звернення: 13.05.2026)
Osvitn'o-profesiyna prohrama «Profesiyna osvita (Tsyfrovi tekhnolohiyi)». Haluz' znan' 01 Osvita/Pedahohika [Educational and professional program «Vocational education (Digital technologies)». Field of knowledge 01 Education/ Pedagogy]. 2024. Chernihiv, Ukraine. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1m9qLo8GKfzUaQnAP576SC1jiHwZYekaU/view> [in Ukrainian].

10. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Транспорт)». Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка. Чернігів, 2024. URL: <https://drive.google.com/file/d/15-04cX0ClvUvPcqch4pHat5o-1vnx2Hg/view> (Дата звернення: 13.05.2026)
Osvitno-profesiynna prohrama «Profesiynna osvita (Transport)». Haluz' znan' 01 Osvita/ Pedagogika [Educational and professional program «Vocational education (Automotive)». Field of knowledge 01 Education/ Pedagogy]. 2024. Chernihiv, Ukraine. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/15-04cX0ClvUvPcqch4pHat5o-1vnx2Hg/view> [in Ukrainian].
11. Словник іншомовних слів. Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. 680 с.
Morozov, S. M., Shkaraputa, L. M. (Eds.). (2000). Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of Foreign Words]. Kyiv, Ukraine: Naukova Dumka. 680. [in Ukrainian].
12. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні. Рекомендації з освітньої політики. Розроблено за підтримки Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, Міжнародного фонду «Відродження», Інституту відкритого суспільства (Будапешт)*. Київ: К.І.С., 2003. С. 13–41. URL: https://www.irf.ua/files/ukr/programs_edu_ep_409_ua_ref_strategy.pdf
Ovcharuk, O. (2003). Kompetentnosti yak klyuch do onovlennya zmistu osvity [Competencies as a key to updating the content of education]. *Stratehiia reformuvannia osvity v Ukraini. Rekomendatsii z osvitnoi polityky. Rozrobleno za pidtrymky Prohramy rozvytku Orhanizatsii Obiednanykh Natsii, Mizhnarodnoho fondu «Vidrodzhennia», Instytutu vidkrytoho suspilstva (Budapesht) – Strategy for Education Reform in Ukraine. Recommendations on Education Policy. Developed with the support of the United Nations Development Programme, the International Renaissance Foundation, and the Open Society Institute (Budapest)*. Kyiv, Ukraine: K.I.S. 13–41. [in Ukrainian].

Полята Олена

<https://orcid.org/0000-0002-6966-0205>

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy,
Psychology and Methodology of Technological Education,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: elena-poletaj@ukr.net

FORMATION OF GENERAL COMPETENCIES OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS IN THE PROCESS OF EDUCATIONAL PEDAGOGICAL PRACTICE

The article examines the influence of educational pedagogical practice on the formation of general competencies of higher education applicants in the specialties «Secondary education (Technologies)», «Professional education (by specialization)». The general competencies of the indicated specialties are analyzed, namely: the ability to communicate in the state language both orally and in writing; the ability to make informed decisions; skills in using information and communication technologies; the ability to learn and master modern knowledge; appreciation and respect for diversity and multiculturalism and their component skills. The role of educational pedagogical practice in the formation of future teachers as professionally competent specialists and harmoniously developed personalities is determined. The relevance of the research problem is due to the need to provide higher education students with fundamental theoretical and practical training in the process of educational pedagogical practice, which contributes to the formation of general competencies in performing professional tasks and responsibilities of a scientific and research nature in the field of education and ensures the training of competitive, highly qualified specialists in relevant specializations.

The purpose of the article is to study the influence of educational pedagogical practice on the formation of general competencies of higher education students in the specialties «Secondary education (Technologies)» and «Vocational education (by specialization)».

Methodology of work: systematic theoretical analysis of scientific, legislative, regulatory, educational and methodological literature and publications; generalization of the results of observations and own practical experience of managing educational pedagogical practice.

Scientific novelty: Information on the influence of educational pedagogical practice on the formation of general competencies in higher education applicants has been clarified and generalized.

Conclusion. Thus, educational pedagogical practice not only consolidates the theoretical knowledge acquired during training and contributes to the formation of practical skills, but also develops general competencies that are necessary for future professional activity and harmonious development of the personality. We consider practice as a practical stage of the formation of a future teacher, and therefore it is during practice that the applicant can understand his expectations and compare them with his capabilities in order to make qualitative changes in his training in time.

Key words: teacher, educator, higher education student, educational institutions, vocational (vocational and technical) education institutions, general competencies, skills, abilities, digital technologies, inclusive educational environment, architectural accessibility.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2026

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Ольга Лілік